

Utflykt med PRO-Lindome

Trots att det var "Fredagen den 13" maj var vi ett gäng som hörsammat Bertil Karlssons uppmaningen att tillsammans åka på en utflykt till Sjuhäradsbygden. Som vanligt hade Bertil organiserat detta väldigt bra, med intressanta utflyktsmål och där lokala guider mötte upp.

Första målet var ett besök vid *Korsås-Augustas* lilla ryggåsstuga i Olofsered, Hyssna från 1862. Maria hade samma år hastigt blivit änka och hjälpsamma människor hjälpte henne att uppföra stugan. Maria födde också samma år sitt tredje barn, en dotter Augusta, som nu stugan är uppkallad efter. Augusta bodde här ensam efter moderns död 1917 tills hon själv dog 1942, 80 år gammal. Stugan ägs och förvaltas nu av Hyssna Hembygdsförening. Stugan är otroligt liten och det är svårt att föreställa sig att där bodde Maria med sina tre barn, plus enligt uppgift inhyste även en vävstol och en svarv.

Nästa mål blev *Åttestupan* vid *Liagärde*, pust o stön, en brant stig och trappa ledde oss upp till toppen på berget och där väntade oss en vidunderlig utsikt över stora delar av Sjuhäradsbygden och Stora Hålsjön. Nu hade vi redan fikat vid Korsås-Augustas stuga, annars hade denna plats med den otroliga utsikten passat väldigt bra för en medhavd kopp kaffe och kaka.

På vägen till Rydal, gjorde vi ett snabbt besök vid *Seglora* nya kyrka. Mycket vacker, man skulle kunna kalla byggnadsstilen "snickarglädje", men allt gjort av tegel i olika färger och former. Seglora är kanske mest berömt för att dess gamla kyrka från 1729 flyttades till Skansen 1918 och är nu en mycket populär kyrka för bröllop. Som sagt, ett snabbt besök, vi beundrade den vackra stenkyrkan bara från utsidan denna gång.

Så kom vi så till *Rydals museum* inrymt i Sveriges äldsta bevarade mekaniska bomullsspinneri – grundat år 1853. OK vi var fem minuter sena så vi skyndade oss in till den pågående visningen. För oss Lindomebor så är spinneriet särskilt intressant då vi hade vårt eget spinneri som en gång i tiden var Hallands största industri. Här i Rydal finns nästan alla gamla spinnerimaskiner kvar och vissa fortfarande fungerande och det var en sådan demonstration vi nu kom att beskåda och därtill med en utmärkt guide som förklarade de olika maskinernas funktion för att få den sköra bommullen till en stark tråd som sedan kunde vävas till olika tyger. I den enorma industrihallen fanns tidigare 75 stora spinnmaskiner uppställda i rader, när guiden nu startade upp en maskin i demonstrationssyfte så ville han att vi skulle föreställa oss ljudet då 75 maskiner samtidigt var i gång. Ja jisses, ett sådant öronbedövande oväsen det måste ha varit. Det som man också imponeras över är att när grundaren *Sven Erikson*, som var en så kallad *Förläggare* (förklaras senare) valde platsen för sin industri så fanns här absolut ingenting, ja förutom ån *Viskan* som var själva förutsättningen för att kunna driva alla mekaniska maskiner. Självklart måste den jättestora industribyggnaden komma på plats, därutöver så byggdes bostäder för arbetarna, verkstäder, stallar för hästar och vagnpark, trädgårdar för att kunna odla potatis, grönsaker mm, samt en kanal från *Viskan* in under själva spinneribyggnaden för där ge kvarnhjulet kraft till att driva alla textilmaskinerna. Igen, så likt spinneriet i Lindome. För som ännu inte besökt Rydals museum, gör det.

Så blev det tid för lunch i den gamla Disponentbostaden, numera kallad *Rydals Herrgård*. Alldeles utmärkt med sallad, varmrätt, kaffe och kaka. Vad kan man mer begära.

Sista anhalten på sjuhäradsrundan blev förläggargården *Kronäng* med anor från 1700-talet, då kallad Gullberg Håkansgård och igen med en alldeles utmärkt guide, Tomas Andréen, tillika ägare till egendomen. Det nya gårdshuset byggdes 1842, nu bostad till Thomas med familj. Man kan säga att begreppet *Förläggareverksamhet* är grunden till hela Teko-industrin i Sjuhäradsbygden. Det gick till så att en person, förläggaren, delade ut arbete och material till fattiga bönder, ja kvinnor, att de skulle karda, spinna, väva eller vad man kom överens om. Sedan hämtade förläggaren upp det färdiga materialet, vilket han kunde fortsätta att lägga ut eller sälja. Förläggaren kunde ansvara för ett stort antal t.ex. väverskor. Förläggareverksamheten var väldigt lönsam framförallt under mitten av 1700-talet till slutet av 1800-talet. Många av förläggarna tjänade bra, en del väldigt bra och med detta kapital startades senare flera industrier runt om i bygden. Som t.ex. Sven Eriksons Rydal som nämndes tidigare. Faktum är att flera av dessa industrier existerar även idag, men med en helt annan verksamhet. Som exempel kan nämnas t.ex. SKF och Volvo som uppstod genom uppfinningar vilka hade ursprung vid Gamlestadens Fabriker /spinneri i Göteborg.

Epilog:

Det är nästan svårt att förstå att en sådan otroligt utbredd och intensiv textilindustri som i Sjuhäradsbygden skulle få ett slut. Slutet på TEKO-industrin (Textil- och Konfektionsindustrin) kom smygande i början på 1950-talet och kulminerade runt 1970-talet då plötsligt ingenting var lönsamt i Sverige. Trots eviga rationaliseringar och kostnadsbesparingar gick många industrier i konkurs eller flyttade sin verksamhet till låglöneländer. Därför är sådana här utflykter så givande, att på plats se och lära sig om hur människor kämpat och arbetat och utvecklat vårt samhälle. Vi ser fram emot nästa intressanta PRO-utflykt.

PRO-Lindome
Göran Telhage